

Izhaja :
vsak ponedeljek in četrtek
popoldne.
Stane za celo leto 15 L.
" pol leta 8 "
" četrt " 4 "
Za inozemstvo celo leto
35 L.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se ne
moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 78

V Gorici, v četrtek 9. oktobra 1924.

Leto VII.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogovoru
in se plačajo v naprej.
List izdaja konsorcij
"GORIŠKE STRAŽE"
Tisk Zadrudne tiskarne
v Gorici
Riva Piazzutta št. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli št. 5.
— (prej Scuole). —

K sedemdesetletnici

prevzvišenega g. dr. Franciška Borgia Sedeja
knezonaškofo goriškega.

Vladiki.

Danes stopijo odposlanci sloven-
skih krščanskih organizacij in usta-
nov v starodavni nadškofijski dvor,
da ponesejo čestitke sedemdesetlet-
nemu vladiki goriške nadškofije. Vsi
katoličani naše dežele v duhu sprem-
ljajo to zastopstvo. In pred vladiko
stoji danes vse naše ljudstvo in zre
v obličje slavljence in mu govori:

Vladika naš! V vedrih in temnih
dneh ste stali sredi nas kot trden
stolp v bežni poplavi valujočih dni.
Iz Vašega srca sijajo nevidni žarki
verske misli in ožarjajo življenje de-
žele. Veliki svečenik med nami: za
vso tiho srečo, ki smo jo leto za le-
tom stotisoči doživljali v božji Cerkvi
— Vam pošiljamo danes zahvalo iz
živih, ganjenih src. In naša misel gre
nazaj v ono grozno uro, ko so se ru-
šili domovi nad nami in je strašna
groza stisnila srce ljudstva in so vsi
omagali. Takrat je naš Vladika edini
razpel roke nad deželo in nam je po-
kazal svojo pravo podobo: trdni,
zmagoviti križ.

Vojvoda vernih trum! V duši
slovenskega ljudstva gori drago-
cena luč. To je luč vere, ki jo Vi
čuvate. Vi ste nas naučili, da je
katolicizem najboljša posest našega
naroda, da je v katolicizmu vsa hra-
na njegovega duha, ves polet njegove
duše, vsa tolažba njegovega srca. Vi
ste branili svobodo vere, tega našega
veličastnega bogastva. Tako se da-
nes z zaupanjem obračamo h Cerkvi,
ki je kot živo, zavetno drevo sredi pu-
štini, in hočemo z njo živeti, ker v
njenem občestvu je življenje sloven-
skega ljudstva!

Knez našega rodu! Danes se dviga-
jo iz slovenskih src in domov molitve
h Najvišjemu in iz slovenske ljudske
duše se vije prošnja do Boga: Ohrani
nam pravičnega Svečenika, razsvetli
z veseljem večer njegovega življenja,
čuvaj nam vodnika na težki poti, za-
kaj noč gre nad nas in kdo nam bo
luč, če nam ga vzameš?

Ohrani, Gospod, našega vladiko!

Njegovo življenje.

Danes je preteklo ravno 70 let, od-
kar je zagledal luč sveta v Cerknem
naš prevzvišeni knez in nadškof (ro-
jen 10. okt. 1854.) Očetu je bilo ime
Lovro, materi Marija, rojena Bevk.
Zibelka je tekla našemu slavljencu
pri Anžigovcu št. 14. v stari kmečki
hiši, zidani leta 1665, kakor pričča
napis na hiši. Tej častitljivi hiši ve-
ljajo v polni meri besede našega pes-
nika:

Mogočna nisi ne prostorna
in stavil te umetnik ni,
bolj kot bogata, si uborna
priprosta selska hiša ti.

Ta hiša nam je mati krušna
domovju steber je častil,
iz kmetskih hiš nam hrana dušna
iz kmetskih hiš omike svet.

Kar mož nebesa so poslala
da večnih nas otme grobov,
vse mati kmetska je zibala,
iz kmetskih so izšli domov! —

Doma je hodil mladi France v šolo
v Poljančevo hišo. Prvi poduk je do-
bival pri domačih kaplanih. Njegov
prvi strokovni učitelj pa je bil Kofol
iz Lamljenove hiše v Volčah. V šoli
je bil jako priden. 9 let starega je pe-
ljal oče po stezah čez Kobilco in Če-
povan v Gorico v šolo. Za stanovanje
je plačeval oče par forintov in za
hrano je dajal blago, katero je nosil
brat Anton Sedej večkrat v Gorico
12 ur daleč. Ko je prihajal deček iz
normalke na počitnice, je bilo njego-
vo največje veselje služiti pri sv. ma-
ši. Na goriški gimnaziji je bil vedno
odličnjak.

O počitnicah je doma študiral, pa
tudi rad pomagal pri kmetskem delu.
Vso njegovo mladost je gorela v
njem želja, postati svečenik Gospo-
dov. Po sedmi šoli je stopil v goriško
bogoslovnico, osmo šolo in I. bogo-
slovni tečaj je vse v enem letu do-
vršil in ob koncu leta 1873. je položil
na gimnaziji tudi zrelostni izpit.

Dne 26. avg. 1877. je bil posvečen
v duhovnika in pel prvo sv. mašo v
Cerknem na oltarju sv. Ane. Pridigal
mu je domačin Anton Seljak iz No-
vakov. Po dovršenih bogoslovnih štu-
dijah je kaplanoval eno leto v domači
vasi, nato ga je poslal nadškof Goll-
mayer v dunajski Avguštinčej, kjer je
postal doktor bogoslovja. Vsake po-
čitnice je prišel rad domov iz Dunaja.

Ko se je vrnil v Gorico, je bil ime-
novan za profesorja bogoslovja v
semenišču. Vsled svoje pobožnosti in
učenosti se je kmalu vsem priljubil.
Pozvali so ga zopet na Dunaj v Av-
guštinej za ravnatelja. V tej dobi na
Dunaju je bil ustanovnik »Danice«,
ter predsednik podpornega dijaškega
društva. Bil je v tesni zvezi z bogo-
slovnim učenjakom Zschokke-jem,
kakor tudi s vseučilišnim profesor-
jem Štrekeljem. V isti dobi je objavil
več znanstvenih spisov v »Domu in
Svetu« in »Rimskem katoliku«. Poto-
val je tudi v sveto deželo, bil je v
Franciji, v Italiji, prepotoval je Bal-
kan zlasti Črno goro. Tako si je mla-
di duhovnik širil obzorje in poglab-
ljal izobrazbo.

Iz Dunaja ga je kardinal Missia po-
zval vnovič v Gorico ter mu izročil
stolno župnijo in kanonikat. Nada-
ljeval je tudi v semišču bogoslovna
predavanja. Dne 21. februarja 1906.
ga je imenoval sv. Oče papež Pij X.
za goriškega nadškofa in 18. marca
istega leta je bil posvečen in ustol-
ljen.

Ko je stopil novi vladika na častlji-
vi prestol ilirskih metropolitov, so
ga vsi katoličani nadškofije z zaupa-
njem in ljubeznijo pozdravili. Saj si
je radi svoje pravičnosti že kot stol-
ni župnik pridobil spoštovanje Italia-
nov in Slovencev v Gorici. Osem-
najst let vlada naš slavljenc katoli-
ško Cerkev na Goriškem. Bogata že-
tev dela leži za njim. Ne moremo opi-
sati vsega tihega in blagoslovljene-
ga dela, ki ga je naš nadškof izvršil.
Naj iz preobilja teh velikih del dvig-
nemo in poudarimo le nekaj najbolj
vidnih.

Delovanje na verskem torišču.

Smelo rečemo, da je on ljudstvu
najboljši pastir in najboljši oče. Ka-
ko skrbno je vzgajal svoje vernike,
nam pričajo njegova pastirska pisma.
V njih doni ljubeči očetovski glas,
ki v globokem prepričanju in s pri-
srčno besedo bodri svoje vernike k
vsemu, kar je lepo in sveto.

Njegovi skrbi se mora ljudstvo za-
hvaliti, da ima v svoji sredi dobre in
vnete duhovnike.

Te je vsikdar vzgajal s svojim vz-
višenim vzgledom, z duhovnimi vaja-
mi in z duhovsko bratovščino Srca
Jezusovega. In če ljudstvo črpa zdra-
ve hrane iz naukov svojih duhovni-
kov, gre hvala za to, v nemalji meri
prevzvišenemu nadpastirju. Ljubezen
in gorečnost do svojega ljudstva je
pokazal naš slavljenc o priliki kano-
nočnih vizitacij v birmovanj. Naše
ljudstvo je razumelo nadškofovo lju-
bezen in gorečnost, kamor je prišel,
ga je s spoštljivo prisrčnostjo spre-
jemalo. Kleče je prejemale njegov
nadpastirski blagoslov ter verno v
srce vsajalo njegove apostolske be-
sede.

Kot dober pastir je krepko varoval
svojo čredo pred volkovi. Kolikokrat
je svaril svoje vernike pred krivimi
preroki, ki hodijo v volčjih oblačilih
med nje; in to zlasti v dobi libera-
lizma in po vojni, ko je zapihal po
naših krajih boljševiski duh. Kako
vneto je svaril ljudstvo pred plesno
razvado, pred pijančevanjem in
dvigal je svoj glas proti slabemu ča-
sopisju. Ko je vojna vihra završala
nad našo deželo, je bil naš nadpastir
zadnji, ki je škofijo zapustil. On je
bil, ki je priskočil prvi na pomoč na-
šim beguncem, razkropljenim po
svetu. Na njegovo podbudo so se u-
stanovili pomožni odbori za podporo
beguncem na Dunaju in v Ljubljani.
Ko je vsa druga inteligenca ljudstvo
zapustila, je duhovščina po nadškofo-
vem ukazu sledila ubogim ubeglim
trpinom. Domači duhovniki so bili
v tujini ljudstvu prava opora in to-
lažba, delili so z njimi vse gorje in
sledili ljudstvu tudi v begunske ba-
rake. Brez te podpore, ki jo je nad-
škof ljudstvu naklonil, bi se begun-
stvo spremenilo v pravi pekel, tako
pa je ljudstvo v najbolj kritičnem
času našlo tolažbo in zavetje.

Z veliko vnemo se je zavzel prevz-
višeni tudi za vojake, ter jih s po-
sebnimi brošuro opozoril na vojne duš-
ne in telesne nevarnosti.

Med vojno je skrbel za duhovni
naraščaj, poiskal je zavetje za bogo-
slovno semišču v Stični. S tem je
marsikakega mladeniča obvaroval

pred kruto vojsko in ga ohranil
ljudstvu.

Pravega, vnetega pastirja se je
izkazal naš vladika tudi po vojni. Vso
svojo skrb je obrnil na duhovno ob-
novitev in duhovni preporod goriške
škofije. Obilni misijoni, ki so se vr-
šili skoro po vseh župnijah, so sad
njegove skrbi.

Kdo se ne spominja krasno vspelih
evharističnih kongresov v Logu, Bi-
ljani, Komnu, Tolminu i. t. d., vršili
so se na njegovo podbudo in z njego-
vo vdeležbo. V teh verskih manife-
stacijah se je krepko obnovilo versko
prepričanje in versko življenje. Po
njegovem prizadevanju so se dvignile
Marijine družbe do novega procvita
in razmaha. Z veliko skrbjo je nego-
val naše Marijino svetišče Sv. goro.
Koj ob vrnitvi iz begunstva je usta-
novil odbor za obnovo svetišča. Ne-
pozabno ostane nam v spominu slav-
nostni prenos milostne podobe iz
Ljubljane v Gorico in potem prenos
na Sv. goro. Tako veličastnih ver-
skih prireditvev ni še videla naša Go-
riška.

Da je oživela misijonska misel,
apostolska molitev, zlasti celodnevno
češčenje Najsvetejšega v gotovem
sporedu po celi škofiji, je vspeh nje-
gove gorečnosti.

In tam na gričku ob robu Gorice
stoji veličasten spomenik: Velika
stavba deškega semišča. To je spo-
menik nadškofa Sedeja. Njegovo
očetovsko oko je takoj spoznalo glav-
no bolezen, na katerem hira škofija,
to je na pomanjkanju duhovnikov. Z
velikimi žrtvami in vsestransko ljud-
sko podporo se mu je posrečilo zgra-
diti dom namenjen vzgoji duhovnega
naraščaja. Poslopje je med vojno
zdatno trpelo. Prevzvišeni je napel
vse svoje moči, da se zavod hitro
obnovi. Že lansko leto se je zavod
otvoril in letos razširil na internat,
kjer se vzgaja nad 90 dijakov.

Njegovo delovanje na kulturnem polju.

A ne le na verskem, tudi na kul-
turnem torišču je Prevzvišeni velik
dobrotnik ljudstva. Krščanske pro-
svetne organizacije so našle v njem
vsikdar vsepošno moralno podporo.
Kat. Tisk. Društvo, ki preskrbuje
ljudstvo z dobrimi knjigami, je on
prvi pokrovitelj. Prevzvišeni je
odobril ustanovitev Goriške Mohor-
jeve družbe, ki obljublja postati sre-
dišče slovenskega književnega raz-
maha v Italiji.

Ne bomo omenjali, koliko je storil
prevzvišeni za povzdigo cerkvene
umetnosti in cerkvenega petla.

Ob vseh prilikah, ko je bilo treba
dajati odločilnih smernic ljudstvu,
bil je on prvi na mestu; tako ob pre-
vratu leta 1918., ob uredbi državne,
civilne poroke in ob šolski reformi.
Mogočno je dvignil svoj glas na me-
rodajnem mestu za podučevanje ve-
ronauka v materinščini, kar je tudi
dosegel. Skrbno je opozarjal duhov-
nike in ljudstvo na nove državne u-
redbe, ter jim podajal praktičnih na-
vodil.

Za svobodo cerkve.

Občudovanja vreden je pogum in
neustrašenost vladike, ko je bilo tre-
ba braniti Cerkev pred nasilji in kri-
vicami. Vedno mu je bilo sveto na-
čelo pravičnosti. Nikdar ni hotel po-
stati orodje krivičnega nasilja. Krep-
ko se je potegnil brez ozira na lastno
osebo za preganjane duhovnike. Ko
so v Istri in drugod s krutim nasiljem
preganjali slovenske duhovnike, je bil
on, ki se je skupno s tržaškim ško-

foni Bartolomassijem zatekel za pomoč do Svete Stolice in izšla je nato znamenita papeževa poslanica v prilogi preganjanim duhovnikom, ki je vzbudila veliko pozornost skoro po celi Evropi.

Pri imenovanju duhovnikov se ni dal plašiti pred grožnjami, kar mu je vest velevala, za to se je potegnil, če je bilo treba z rekurzi do najvišjega mesta. V skladu z verskimi načeli je bil vedno v zakonitih mejah vdan postavnim oblastem. Zaraditega mu veliko krivico delajo prenapetosti od ene in druge strani. Ti ne upoštevajo pravega značaja Prezvzišenega in ne dejanskih razmer. Naš vladika je ves čas pogumno ščitil svobodo Cerkve in ni poznal v tem boju ne pomi-

slekov ne omahovanja. Šele zgodovina bo mogla pravično oceniti trpljenje in zasluge Moža, ki je čuval dedščino apostolov na goriški zemlji.

* *

Te črtice naj pričajo katoliškemu ljudstvu, da ima v svojem nadpastirju skrbnega očeta. Kaj je ljudstvu sedanji vladika, bomo spoznali zlasti tedaj, ko ga več ne bo. V njem imamo katoličani ponižnega, globoko pobožnega, pravičnega tenkovestnega, za vse blago in dobro vnetega nadpastirja.

Kakor gleđa kmetič v jeseni na drevo, s sadjem obloženo, tako gledamo mi na našega slavljence, ki ga dičijo bogate, nevenljive zasluge za cerkev in ljudstvo.

Kaj se godi po svetu?

Buren liberalni kongres.

Kongres liberalne stranke v Livornu je bil pravi vihar. Že spočetka je bilo vidno, da se borita dve struji za zmago. Liberalni poslanec De Capitani je vodil skupino, ki hoče za vsako ceno podpirati fašistovsko vlado; s to skupino so šli odposlanci rimskih, milanskih in beneških organizacij. Mladi liberalci in organizacije iz Pijemonta, Genove, Firenc so pa postavili pogoje za sodelovanje s fašizmom. Če Mussolini te pogoje sprejme, ga bomo podpirali; če jih odbije, bomo šli v boj proti vladi. Tako je sklenila glavna struja liberalcev.

V ponedeljek se je v mestnem gledišču vršila druga seja kongresa. Pred palačo so stražile čete orožnikov, ker so fašistovske skupine večkrat skušale motiti zborovanje. Prvi je stopil na oder odposlanec organizacije iz Firenc. Poudaril je, da se mora ves državni spor rešiti v parlamentu, kjer ne bo nobene nevarnosti.

— Klici v dvorani: Pa še kaka nevarnost!

Govornik: Mussolini zelo želi odpreti zbornico.

— Krik: Da, da napravi iz poslanecv slamo! Da napravi zbor možicev.

Govornik zavpije: Ali zaupamo poslancem liberalne stranke ali ne?

»Ne, ne, oni so hlapci fašistov!« vpije pol dvorane. Desnica ogorčeno ugovarja, v dvorani nastane oglušen vihar, v katerem zamira glas govornika.

Nato je govoril odposlanec iz Napolija in je vneto zagovarjal fašizem. Ko je zaklical: da je Mussolini še včeraj obljubil, da bo milica prisegla kralju zvestobo, je začela dvorana vpiti: Ne verujemo mu več!

Z burnim ploskanjem je večina zbor sprejela govor odposlanca Rossija iz Verone. Rossi je sredi govora dejal: Povrniti se h civilnemu življenju pomeni spoštovati zakon s tem da sprejmemo štiri temeljne točke: 1. da pripravimo parlament do rednega dela in mu vrnemo sposobnost in ugled; 2. da spravimo milico v sklad z ustavnimi zakoni; 3. da zatremo protipostavnosti, ki se pojavljajo na robu strank; 4. da pokličemo h obnovnemu delu vse žive moči naroda. (Viharno ploskanje po dvorani).

— »Ne ploskajte meni, ne pritrujte meni!« zakliče govornik. »Obrnite se na Mussolinija, ker te besede so iz govora, ki ga je imel v senatu po Matteottijevem umoru.«

(Zborovalci izbruhnejo v smeh. Klici: Takrat se je Mussolini bal! Zdaj je besedo snedel! Nemir po dvorani).

Govornik je zaključil: »Ideje pobijajmo z idejami, ne s palico. Osebnost bodi sveta in vsak naj jo spoštuje. Proti onim, ki končujejo govore s krikom: »Italija je naša!« dvigamo mi glas iz molitve kralja Karla Alberta: »Gospod, podeli Italijo vsem Italijanom!« (Viharno odobravanje. Mladi liberalci dvignejo govornika na rame. Nov vihar pritrujevanja).

Glasovanje.

Zborovanje je trajalo do polnoči in se je v terek nadaljevalo. Čimbolj se je bližal odločilni trenotek glasova-

nja, tembolj strastno in šumno je postajalo zborovanje. Zbor je imel sklepati o dveh resolucijah. Prvo so predložili desničarji, in glavna njih zahteva se glasi: Liberalna stranka naj še nadalje sodeluje s fašisti. Drugo resolucijo je predložila srednja struja stranke, ki pravi: Liberalna stranka naj se drži sledečih temeljnih načel: 1. Država mora biti nad strankami, za vse veljaj en zakon, nasilja naj se zatrejo. 2. Ustava naj se spoštuje in ne premeni. 3. Edini temelj vlade bodi volja ljudstva. 4. Državna armada bodi edina oborožena enota, strankarske čete naj se razorožijo. 5. Dežele in občine naj zopet upravljajo od ljudstva izvoljeni sveti. 6. Vsem stanovom naj država jamči svobodo organizacije. Sklep zaključuje tako: »Zbor naroča vodstvu stranke in poslancem, naj udelestvo in branijo ta načela.«

Ta proti vladi namerjena resolucija je dobila 23.714 glasov, proti njej je bilo 5.490 glasov. Glasovanja so se vzdržali delegati, ki so zastopali 2.527 glasov. Kongres je torej končal z veliko zmago struje, ki hoče sodi lovati z vlado le, če ta sprejme navedenih šest pogojev.

»Ne sprejemam nikakih pogojev!«

Mussolini je jasno in odločno povedal, da ne sprejme nikakih pogojev. Kdor hoče z njim sodelovati, mora biti ubogljiv in ponižen služabnik. Z rezko ostrino je zabrusil včeraj Mussolini liberalcem v svojem »Popolo d'Italia«: »Livornski kongres je bil prava protifašistovska razstava. Neplemenita in nizkotna razstava, prepletena z zasramovanji in mržnjo. Ne samo, da so bili glavni govori protifašistovski, ampak posebno medklici so razodevali protifašistovsko dušo celega zbora. Iz kongresa so se dvignile obtožbe proti fašizmu, tako ostre, da se celo anarhisti nikoli niso drznili priti z njimi na dan. — Resolucijo, ki jo je sprejela večina, predsednik vlade v celoti odbija, jo čisto odklanja. Tako je Mussolini prelomil most med seboj in liberalnim taborom. Fašizem ima novega, močnega sovražnika.

Kam na desno pelje cesta — kam na levo vodi pot?

To prašanje stoji pred liberalci. Ali naj gredo slepo za Mussolinijem, ali na levo v tabor vladnih nasprotnikov? Čas odločitve je tu. Vse kaže, da bo razvoj šel to pot: Desna struja se bo zlila s fašizmom, leva bo stori la osrednjo skupino, centrum, ki bo stal na sredi med fašizmom in opozicijo. Odločilni vpliv bo imel pri tem razcepu poslanec Salandra. Njemu bo sledila močna skupina liberalcev, naj gre že na desno ali na levo.

Zelo značilno je, kaj misli bivši fašist, poslanec Massimo Roca o tej odločilni uri fašizma. »Memim da liberalcem ne preostaja nič drugega, kot da volijo med opozicijo in samoumorom. Prepričan sem, da se bo kriza razrešila tako: ali se še letos stvori vlada liberalnega centra — ali pa bomo drugo leto imeli levičarsko vlado, najbrže socialistično-po-

polarsko, seveda če ne pride do hujšega. Le norec more misliti, da more fašistovska vlada trajati.«

Sodniki morajo biti neodvisni!

Demokatični poslanec Berlinguer, sloveč pravnik, opisuje v časnikih, »trdni odpor sodnikov proti neprestanemu zalezovanju, s katerim spremlja vladajoča stranka sodnike.« Vlada je prevrgla na sramoten način ustavno določbo, da je zakon enak za vse državljane, ko je izdala proslulo amnestijo z dne 22. decembra 1922. Ta zakon o pomiloščenju zločincev je pravi evropski škandal, je spaka pravice. S tem zakonom je vlada odprla ječe tatovom, nasilnikom, požigalcem, celo morilcem, če so izvršili zločin »iz narodnega navdušenja« za državne namene. In kaj so ti državni nameni? V poročilu ministrov na kralja je vlada jasno povedala, da so ti »državni nameni« — fašistovski nameni. In tako je vlada razdelila deželo na dva tabora: za fašiste velja en kazenski zakon, ki je mil, — za nefašiste pa stari strogi kazenski zakonik.

Toda ni dovolj, da je vlada postavila vestne sodnike pred ta spačeni zakon, ki se upira vsakemu poštenjaku. Poslanec Berlinguer s celo vrsto dokazov slika, kako fašistovski prvaki pritiskajo na sodnike in hočejo z grožnjami izsiliti obsodbo ali oprostitev. Značilen je sledeči dogodek iz Kosence. V tem mestu so fašisti zaklali delavca, ki je šel po cesti brez orožja. Državni pravdnik je pogumen mož, da je enega izmed napadalcev zapreti; malo potem je prefekt prišel na sodišče in je zahteval, naj državni pravdnik zaprtega izpusti iz ječe. Še lepši je sveži slučaj iz Bolonje. Tam se sprehaja po ulicah fašistovski prvak Regazzi, proti kateremu je sodišče izdalo že štiri zaporna povelja; med drugim ga je sodišče ukazalo zapreti, ker je obtožen uboja. Gospod Regazzi pa mirno govori na shodih, poveljuje fašistovskim četam, je član deželne sveta in se pod predsedstvom ministra za pravosodje (ki je varuh pravice in sodišč v vsej državi) vdeležuje sej in razprav v deželnem svetu. Sodišče pa moža, ki je osumljen umora, išče, išče, — njega pa od nikoder ni!

Tako je strankarsko nasilje vdrlo že v sodnije in zaupanje v popolno neodvisnost sodišč se maha. Kam pridemo še, v kakšno sramoto bo vladajoča stranka še vrgla italijansko sodstvo? prašuje Berlinguer. Sodniki sicer s pogumom in požrtvovalnostjo branijo svojo vest in poštenje, ne dajo se ukloniti od groženj in pritiska, — toda država vendar trpi. Te neznosne razmere nam nalagajo dolžnost, da temeljito reformiramo sodno uredbo, tako da bodo sodniki popolnoma neodvisni, svobodni in v svoji visoki in važni službi nedotakljivi.

Volitve na Švedskem.

Švedsko ljudstvo si je 4. t. m. izvolilo novo zastopstvo. Iz volilnega boja so zmagoviti izšli socialisti, ki so pridobili 104 sedeže. Konservativni desničarji, ki imajo zasombu pri kmetih, imajo 64 poslancev, liberalci 27, kmečka stranka 24 zastopnikov, 4 so stari liberalci, 5 je komunistov. Stare stranke, ki niso imele zmisla za socialne potrebe delovnih stanov, se rušijo, ljudske stranke se krepe in bližajo vladi. To je zgodovinski nauk, ki ga razodevajo švedske volitve.

Pozdravi fantov — vojakov.

Pozdravi iz Verone.

Slovenski fantje pri 8. bateriji 8. topniškega polka v Veroni pošljamo priscrne pozdrave slovenskim fantom in dekletom in vsem znancem. Posebno pozdravljamo tovariše letnika 1905., katerih prihoda že težko pričakujemo, da nam prinesejo z doma novic in korajže.

Pozdravljajo vojaki: Lipičar Miroslav, Doč. Kal; Slejko Ivan, Hraše; Debevec Jože, Studeno; Lenščak O-

skar, Gorica; Perhavec Anton, Lokve; Selovin Franc, Razdrto; Rutar Anton, Bača pri Sv. Luciji; Gorkič Jože, Vrtojba; Cernilogar Franc, Jageršče; Cotič Albert, Dornberg; Valentinčič Jakob, Zakojca; Kodele Fr. Postojna; Ivančič Ivan, Loče; Pirih Baldimir, Lokovec.

Pozdravi iz Alessandrije in Brescije.

Pozdrave svojcem, znancem in bralcem našega lista pošiljajo fantje - vojaki: Tomšič Franc, korporal, Sovodnje; Ivančič Viktor, Kobarid; Rošič Ivan, Borjana, Pavšič Stefan, Gorica; Žigon Alojz, Komen; vsi sedaj v Alessandriji. Dalje: Valič Alojz, Skričljje; Kovač Ernest, Lokavec; Simčič Ivan, Kozana; Bratina Andrej, Selo; Frančeskin Marko, Bilje; Mozetič Mirko, Dornberg; Furlan Karl, Prosek; Obljubek Anton, Slavče; Muha Anton, Bistrica sedaj v Bresciji. I. četa 7. bers. polka.

Mestne novice.

* »Splošno slov. žen. društvo v Gorici« javlja, da otvori dne 13. novembra svojo že naznanjeno razstavo ženskih ročnih del. Naprosene so vse članice in prijateljice društva, da nam pomagajo v našem stremljenju, da bo ta razstava čim lepša. Nabirajte med znankami razna ročna dela vseh telnik, od priprostih do umetelnih! Vzbujajte zanimanja za to prireditve, posnemajte tržaške sestre, katere so dosegle s svojo lantsko razstavo tolik uspeh! — Nekatero članice so zaostale s članarino; nujno prosimo vse prizadete, da jo čim prej pošljejo ali prinesejo. Uradni dan je vsako sredo od 3—4 v društvenih prostorih v ul. sv. Ivana. — Dne 12. t. m. ob 4ih pop. bode predavala istotam ga. Gizela Ferjančičeva »O sreči in zakonu«. Vabimo k točni in polnoštevilni udeležbi vse članice in prijateljice društva.

* Pevsko in glasbeno društvo v Gorici sporoča, da si je zagotovilo prvovrstno moč za poučevanje solopetja; kdor želi obiskovati ta tečaj, naj se nemudoma javi pri društvenem šolskem vodstvu (Trgovski dom, Via Petrarca št. 1, I. nadstropje).

Tržne cene v Gorici

dne 9. oktobra 1924.

Kostanj 50 vin. do 1.20 L kg; grozdje 1 do 1.50 L kg; hruške 70 vin. do 1.40 L kg; jabolka 40 do 80 vin. kg; paradižniki 50 do 60 vin. kg; grah 2 do 2.30 L kg; krompir 30 do 40 vin. kg; fižol v stročju 50 vin. do 1.20 L kg.

Za naše dni.

Iz lista apostola Jakoba 2. 2—7: »Ako bi namreč v vaš zbor mož prišel, kateri ima zlat perstan in belo oblačilo, prišel bi pa tudi ubog v umazanem oblačilu, in bi gledali v tega, kateri ima drago oblačilo, in bi mu rekli: ti se tukaj zložno usedi; ubogemu pa bi rekli: ti tamkej stoj, ali pa se usedi k podnožju mojih nog: ne delate li razločka med seboj, in niste li sodniki po hudobnih mislih? Poslušajte, moji preljubi bratje! Ni li Bog zvolil ubogih na tem svetu, de so bogogati v veri in deležniki kraljestva, ki ga je Bog obljubil tistim, ki ga ljubijo? Vi pa ste osramotili ubožiga. Ali vas ne zaterajo bogati po mogočnosti in ali vas oni ne vlačijo pred sodbe? Ne preklinjajo li oni dobrega imena po katerim ste imenovani?

Darovi.

V počeščenje spomina pokojne gdč. Jožice Kovač, darujejo ajdovska dekleta Lit. 140 in sicer: Šolskemu društvu Lit. 50, Slov. sirotišnici Lit. 50, za Alojzjevišče Lit. 40.

Za Slovensko sirotišče v Gorici: Goriška ljudska posojilnica 1000 L, Gospodarska za druga v Vrtojbi 110 L 20 st.; svatje na svatbi g. Maksa Valiča in gdč. Ide Slokar nabrali 50 L. — Srčna hvala! Bog poplačaj!

Za Alojzjevišče: Velec. g. Mrevlje Miroslav iz Sv. Križa L. 100.— v počastitev spomina pok. Jožice Kovač; gdč. Valič Jožeta L. 4.—, Velec. g. J. S., daruje L. 25. — Vsem prav iskrena hvala!

Zgubljen najdeno.

V vlaku, ki pride v Gorico ob 1.20 pop. se je našla 8. t. m. denarnica s sledečo vsebino: Lir 49.45 s tremi ključi in voznim listkom izdanim v Trstu do postaje Volčjadraga. Kdor je denarnico izgubil, naj se obrne na sledeči naslov: Milutin Vuga, Sv. Lucija ob Soči.

V nedeljo 12. oktobra bo veliko fantovsko romanje na Sv. Goro.

Zanimanje po deželi je veliko. — Fantje, pojdemo na pot!

Oče slovaškega naroda.

Predz. soboto je slovaški narod slavil velik praznik. Ta dan je preteklo 60 let, odkar je Andrej Hlinka zagledal luč sveta. Andrej Hlinka spada med najpomembnejše osebnosti v vrsti onih politikov, ki se borijo za samoodločbo narodov. Vse življenje tega moža je buren boj. Že kot mladega dijaka so ga Mažari preganjali, češ da je Vseslovan. Ko je leta 1889 prišel med slovaško ljudstvo kot kaplan, je začel zbirati Slovake v ljudski stranki, ki jo je na Mažarskem osnoval grof Zichy. Ta stranka se je zavzemala za pravice narodnih manjšin in Slovaki so se je navdušeno oklenili. Kmalu pa se je slovaški del Ljudske stranke pretvoril v Slovaško narodno stranko, ki ji je načeloval Hlinka. Hlinka je leta 1898 započel veliko ljudsko gibanje za slovaško šolo, za pravice slovaškega jezika v občinah, državnih uradih, v vsem javnem življenju na Slovaškem. Prepovedal je vso svojo domovino, zbral zavedne Slovake, dramil v spečih narodno zavest, ustanavljal društva, zadruga in tako pripravil svoj narod na vstajenje.

Hlinka v ječi.

Leta 1905. je postal Hlinka župnik v Rožumberku, v zavednem središču Slovaške in od tu je še z večjim ognjem nadaljeval prebujevalno delo. Kmalu so ga Mažari obtožili, da hujša proti kralju in državi. Hlinka je prišel na zatožno klop. Očitati so mu, da buni narod, ko zahteva, naj se da Slovakom slovaški uradni jezik. Hlinka je bil obsojen na dve leti ječe. Ko se je raznesla ta vest, so izbruhnile na Slovaškem burne demonstracije proti Mažarom. V Cernovi so zandarji streljali v ljudsko množico, na cesti je ostalo več mrtvih in ranjenih Slovakov. Ti dogodki so zbudili po vsem svetu zanimanje za Slovake. Hlinka je v letih 1907—1908 sedel v segedinski ječi, kjer je prevajal sveto pismo na slovaški jezik. Slovaška narodna stranka se je naglo širila in zmagovala, saj je imela mučenika v

ječi. Ko so Hlinko izpustili, se je z nezlomljeno energijo podal na delo in je vodil Slovake vse do vojne.

Za svobodno državo.

Med vojno se je nad Hlinko zgrnila mažarska jeza. Večkrat so mu razbili župnišče, prepovedali so mu gajiti se iz občine, a on je na tajnih sestankih že leta 1917 govoril: »To ne bo več dolgo trajalo. Svoboda se bliža.« Ko se je Avstrija zrušila, je Hlinka šel med ljudstvo od vasi do vasi ter ljudem tolmačil, da je konec mažarskega suženjstva, ker svobodna češko-slovaška država je rojena. Med slovaškim ljudstvom je zaplalo veliko navdušenje, narodna misel se je širila kot blisk po vsej deželi.

Kmalu pa je izbruhnil oster spor med večino slovaškega ljudstva in Čehi. Hlinka je na čelu svoje Ludove (ljudske) stranke zahteval avtonomijo za slovaško deželo. Ko so Čehi to zahtevo odbili, je Hlinka šel leta 1919 na mirovno konferenco, da zastopa zahteve Slovakov. Ko se je vrnil domov, so ga vtaknili v ječo, kjer je bil 8 mesecev. V Rožumberku so takrat velike množice ljudstva demonstrirale proti praški centralistični vladi. Hlinka pa ni odjenjal in z vsem žarom nadaljuje borbo, da dobi slovaška dežela avtonomijo. Veliki ljudski voditelj je med kmečkim ljudstvom silno priljubljen. Te dni so pač ne samo slovaški avtonomisti, ampak vsi ljubitelji Slovaške z novo ljubeznijo peli kmečko pesem:

Pride Hlinka z Rožumberku
donesie nam slobodienku
a v tej naše republike
bude dobre zas!

Gospodarstvo.

Sušite jabolka in hruške!

Jabolka in hruške so za sušenje jako pripravno sadje. Jabolka sušimo navadno zrezana na krahle. Ako sušimo boljše sorte, ki so popolnoma zrele in vlečane, ter ako jih še lepo pripravimo (otrebimo ali olupimo),

dobimo trpežno, lepo in zelo okusno blago. Še lepši izdelek pa dobimo, ako jabolka olupimo, izpahnemo peščice in zrezana na krožke posušimo. Tako suho blago se tudi lahko razmeroma drago proda.

Drobnejše hruške sušimo navadno cele. Moštnice morajo biti medne. Debelejše žlahtne hruške bi se cele sušile prepočasi, znotraj bi lahko ostale sirove. Zato jih pa čez muho in pecej razpolovimo ali razrežemo celo na štiri kose. Hrušek navadno ne lupimo, ker njihova koža ni tako neužitna kakor pri jabolkih.

Kje pa naj sušimo? Tudi rešitev tega vprašanja ni tako težka. Treba samo dobre volje in smisla za koristno stvar. Za domačo potrebo je povsod prilika za sušenje. Že v peči, na štedilniku in na peči se nasuši lahko prav mnogo sadja, ako se izrabi vsaka prilika. V peči posušeno sadje velja za posebno okusno. Kdor hoče pa pripraviti kaj več suhega sadja, morabit tudi za prodaj, naj suši pa v sušilnici. Če še nima svoje, jo ima kdo drugi v vasi, ki je ne rabi sam celo jesen. Sicer je pa za vsako večjo kmetijo, ki ima kaj več sadnega drevoja, majhna brezdimna sušilnica tako potrebna, kakor hlev ali kako drugo poslopje. Saj sušilnica pride prav v našem mokrem podnebjju tudi za druge poljske pridelke. Kako lepo in hitro se posuši v njej koruza ali kako drugo žito. Sploh, karkoli razen trave je treba hitro posušiti, da se ne pokvari, denemo v sušilnico, pa je rešeno. Za nove sušilnice je sedaj seveda prepozno. Mnogo pa bo pridobljenega, ako se bodo pridno uporabljale vse že obstoječe sušilnice. Treba jih je le primerno pripraviti in katero tudi preurediti.

Glavna činitelja pri vsakem sušenju sta primerna toplota in pa izmenjava zraka. Za prvo je navadno že poskrbljeno — včasih še preveč. Za drugo se pa redkokdo zmeni. Kdor pa ve, da more zrak, ki se nahaja v sušilnem prostoru, sprejeti v sebe le gotovo množino vodnih hlapov, ki prihajajo iz sadja, in da sušenje popolnoma preneha, ko je zrak nasičen,

tisti bo skrbel tudi za to, da se bo v sušilnici zrak izmenjeval (ventilacija). To se pri navadnih brezdimnih sušilnicah doseže prav lahko, ako naredimo spodaj skozi zid majhen predor za izstop zraka, zgoraj na stropu sušilnega prostora pa odprtino, skozi katero uhaja nasičen zrak na plano. Te odprtine je pa treba včasih povečati, včasih pa zmanjšati, zato naredimo za vsako primerno zaklopnico. S pazljivostjo in vajo se priučimo, kako je treba kuriti v sušilnici in koliko je odpirati zaklopnice, da se doseže ugodna ventilacija.

Če hočete imeti pri sušenju sadja dober uspeh, upoštevajte sledeča glavna načela:

1. Za sušenje rabite tisto sadje, ki daje dobro suho robo. Nikar ne mislite, da je za sušenje tisto, kar ni za nobeno drugo rabo.

2. Sušite le popolnoma zrelo, godno sadje. Drobiž, ničvreden izbirak, črvido in celo nagnito sadje ni za sušenje.

3. Jabolka in hruške olupite in zrežite šele tik preden jih denete sušiti, sicer močno porčne in dobe slabo zunanost.

4. Prehuda prvotna toplina neugodno vpliva na potek sušenja. Izprva naj bo v sušilnici 50—60 stopinj C, proti koncu sme toplina polagoma poskočiti na 80, k večjemu do 85 stopinj toplote po Celziusovem toplotmeru.

5. Skrbite, da se v sušilnici izmenjava zraka. V zaprtem zraku se sadje kuha ali peče, ne pa suši.

6. Ne sušite sadja preveč. Dovolj je suho, ako ne morete iz njega iztisniti soka, dasi je še voljno. Sadje, ki ropota kakor orehi, je presušeno.

7. Sušite sadje le v brezdimnih sušilnicah. V dimu sušeno sadje ima majhno veljavo.

Čitajte — Širite 'Goriško Stražo'!

Dr. Ivan Pregelj:

K Solncu!

Solnce je zajelo ves veliki prostor pred cerkvijo, ki je pela v sto prošnjah in pesmih. Vsečez pred svetiščem se je posejal gozd rdečih cvetov, krog ob kroju, nebeški mak vedrih orlovskih oblek. In vsi okoli so bili ena sama lepa misel ljubezni in vdanosti in zahvalnosti, ena sama vojska miru in strahu božjega. Tedaj je vse molčalo. Na oltarju v zelenju je zažuborelo medlo v solncu in luči krdele svec. Tedaj je pristopil svetniški sivolasec, trpkolepi naš najvišji, naš človek, ki je do sivih let najbolj ljubil med vsemi, najbolj iskal slave božje, naš Dobrodošli.

»Bog živi, veliki Trpk, vladika naš!«

Ob oltarju na odru pa je stal propovednik in je govoril:

»K solncu,« je padla beseda, kakor glas zvona med ljudstvo in blesk oči. »K solncu!« je pozvala čez trenutje, da so se obrzali zgenili in nehote iskali za kraljem nebes. »K solncu!« je zaklical govornik v tretje. Zdaj pa je razširil roke, kakor da ga je prevzelo prečudno ganotje. Nato so roke omahnile, a beseda se je javnela. Govo-

rila je prečudno, slikala je. Slikala je vse gorje temin brez luči in solnca, slikala je strašno tugobo tisočletij, odkar je bil grešil Adam in bil zemlji rojen greh. Sredi solnčnega dne je strahotno rastlo v poslušalce občutje slike, ki jo je obrazovala propovednikova beseda: škrlatna tema brezmejnega gorja in greha in obupa in upora proti Bogu, Najvišjemu. In nikoli konca ni hotelo biti škrlatnemu breznu. Srce je hlatalo iz utesnjenih prsi po zraku, prosilo že boječ: Daj, prestani, dovolj je. Razgrni že blagovest, daj solnce.

In tedaj je govornik trenutno utihnil. Sredi besede je planil trpk, kakor z vzklikom po rešitvi:

»K Solncu!«

In rastla je nova slika, kakor prečudno videnje. Strahotno gledanje je ubijalo gledanje duše, ki ima Boga. Vse je pelo v tej pesmi. Škrjanec je vriskal v nebo, glas zvonov od daleč se je budil v tihote, srca človeška so pela, rdeči cvetovi, sladki emblemi na praporih, blesket suličevja na drogeh, šum vetra v praporcih, oči otrok, deklet, mož in žena. Vse okoli je bila kakor urenščena, na silnem odru ponazorjena velika hvalnica Bogu in njega vsedobroti.

Iz govornikovih ust je vzrastlo čudno. Vsi, ki so čuli so verjeli: »Tu

smo, pa nismo še vsi. In tisti, ki smo, se ne vidimo vsi. A kolika množica nas je z onimi nevidnimi, ki z nami prisostvujejo slavu. Kolika vojska! Vsi angeli, vsi svetei božji, vse nebeško tovarštvo: očaki, preroki, mučenci, spokorniki, device in svete žene, junaki iz rimskih anfitetrov, sužnji iz afriških rudnikov, jetniki iz tesnih celic na Karmelu, v Mali Aziji, vsepovsod; veliki potniki, Pavel in Frančišek in Andrej, blagovestniki, redovniki, učitelji, kralji in ubožci, kmetiška Izidor in Notburga, priprošniki in priprošnjice; sveti Jakob, sveta Ana, sveti Mihael, sveti Silvester, sveti Valentin in sv. Rok...

Solze čudnega slovesja so silile v oči.

Srca so prosila upehana:

»Dovolj lepote, zbudí nas, sanjamol!«

In propovednik je budil:

»K Solncu!«

Beseda mu je postala čudno vsakdanja. Trgala se je kakor človeku, ki hladno govori iz razuma, kakor človeku, ki šteje in ve, da mora govoriti le tako, da bo prav došel.

»Predragi v Kristusu! Naše Solnce je Bog. Brez solnca bi zemlja umrla. Brez Boga je mrtvo življenje človeških duš. Kaj je vse? Bog, Bog, Bog! Brez Boga ni upanja. Brez Boga ni ljubezni. Ni bratov, ni sester,

ni kraljev, ni duhovnikov, ni mislecev, ne pevcev, ne vojskovedj! Brez Boga ni domovine. Kar smo, kar smo bili in bomo, bomo le po Bogu in v Bogu in za Boga.«

In že je kakor omahnil pod silo besede, ki jo je bil povedal, a vzrastel je še enkrat in iskal po ljudeh.

»Domovino sem imenoval. Pravi jo, da jo je mogoče ljubiti brez Boga. Pravim, ni je mogoče ljubiti brez Boga! Iz Boga jo ljubijo celo oni, ki Boga taje. Iz Boga jo ljubijo, pa se te sreče svoje ne zavedajo. Za nehvaležno srečo, da ljubijo nehote Boga, se zahvalimo Gospodu Bogu, mi, ki verujemo vanj do konca dni.«

Beseda je umolknila. Pesem se je zbudila. Zvonček je vodil misli k daritvi. V jasnem solncu so klonili rdeči cvetovi, svetli prapori so se klanjali Bogu nebes in zemlje, ki se je tedaj skrit pod podobo kruha in vina dvignil v tresočih se mašnikovih rokah visoko nad klečeče množice. Zvon iz višin je padel slovesno nad sveto opravilo, vonj kadila je ogrnil množice, kakor blagoslov nebes in solnce je sijalo, pelo v tisočih očeh:

»K Solncu, k Solncu...«

V nedeljo se zberejo naši fantje na taboru na Sv. Gori. O tej priliki pri našamo prelepi odlomek iz povesti »Virago victrix«.

Društvene vesti.

Koncert „Mladike“ v Gorici.

Tekom tega meseca bo priredila naša živalna »Mladika« svoj prvi večji koncert. Mladi pevski zbor se je pod spretnim vodstvom g. Bratuža povzpela na tako višino, da bo podal na koncertu najzibranejši bisere slovenske in slovanske pevske literature. Za sedaj omenjamo le, da bo pevski zbor zapel Premrlovo dvo-glasno »Po raju Jezus hodi...«, ki je na koncertu »Glasb. Maticice« v Ljubljani občinstvu najbolj ugajala. Mehko občutena Vodopivčeva »Pojdimo spat...« pa je po mnenju glasbenih kritikov edina svoje vrste v novejši literaturi. Ta koncert obeta, da bo najzanimivejši kar smo jih kedaj v Gorici slišali. Vse predpriprave so večinoma dokončane. Vabila se bodo pričela še tekom tega tedna razpošiljati. Društva po deželi naj opozarjajo svoje članstvo in prijatelje, da se udeležijo v čim večjem številu koncerta, ki je zlasti namenjen našim društvenikom in ljudem po deželi. Vstopnice se lahko že vnaprej rezervirajo pri tajništvu Prosv. Zveze v Gorici. Ostale podrobnosti se bodo objavile v prihodnjih številkih »Gor. Straže«.

Dom.

Dramatično društvo v Gorici otvori letošnje sezono, kakor že javljeno, v soboto dne 11. t. m. z uprizoritvijo Janez Jalenove drame v štirih dejanjih »Dom«. Snov te drame je vzeta iz podeželskega življenja. Avtor nam dramatično opisuje, kako

domačija, ki nima pravega, energičnega gospodarja, vedno bolj propada, dokler ne poseže vmes močna roka, ki reši pretečega beraštva družino in vzpostavi gospodarstvo. Glavna oseba je mati Ana, vdova, ki ji živi pet otrok, od kojih štirje študirajo in peti je baš prišel od vojakov. Ona gospodari na posestvu preveč s srcem in premalo s pametjo. Študiranje v mestu stane velike svote denarja in domačija se vedno bolj pogreza v dolgove. Vrinja se tudi sosed Krčmar, ki komaj čaka, da bo Trata šla na boben, da bo on nje gospodar. Stari stric Tonej, Anin bratranec, odpre pravočasno drugemu sinu Tinetu oči, in ga opozori na pretečo nevarnost. V Tinetu se vzbudi ljubezen do doma. Svečano obljubi in priseže, da reši dom propasti, četudi bi se moral pri tem pretrgati. Tratnikov rod pa mora živeti na očetovem domu, ali pa naj izumre.

To lepo delo, ki je doseglo že na drugih odrih in sosebno pri svoji premieri velik uspeh, bo šlo čez naš goriški oder skrbno pripravljeno in dobro naštudirano.

Ker je to delo izvirno domače, si ga je izbralo »Dramatično društvo v Gorici« za svojo otvoritveno predstavo.

Režijo vodi gledališki igralec g. Ciril Bratuž.

Igra se vprizori dvakrat in sicer v soboto dne 11. t. m. ob 20:30 in v nedeljo 12. t. m. ob 16 uri v gledališki dvorani »Trgovskega doma«. Predprodaja vstopnic v Narodni Knjižarni.

Kaj je novega na deželi?

Kred.

Po dolgem molku se oglašamo tudi mi in sporočamo nekoliko o naših razmerah. V dneih 25. in 26. septembra smo imeli hude nalive. O polnoči je začelo liti kakor iz škafo. pridvela je iz hriba Vrha po vseh potokih velika voda. Prinesla je s seboj mnogo grušča in kamenja in kar na hip so bili vsi mostovi in kanali zasuti. Potem je vdrla voda po vasi po ulicah. Bili smo vsi po konci, v eni roki luč, v drugi lopato ali greblo tako smo obračali vodo naprej. Drugi dan je prišla nova poplava, ki nam je nanesla mnogo grušča in pokvarila poti. Vzrok temu, da je prišlo z vodo toliko kamenja in grušča je, da je v vojnem času imelo vojaštvo nad vasio tik ob potokih kamnolome. Nerabni material in kamenje so spuščali kar v potok, ki ga sedaj prinaša na polja. Drugi dan smo šli takoj naznanit v Tolmin na tehnični urad, brzojavili so v Trst, a do danes nimamo še nobene rešitve, nestrpno

čakamo, bojimo se prihodnje povodnji, ker več poslopj bi bilo v nevarnosti. Že preje smo vložili prošnjo, naj struge regulirajo, ker mi sami na naše rame ali stroške ne moremo nikakor zajeziti strug in jih izčistiti. Drugače je pri nas življenje klaverno, kakor povsod. Delavci in drvarji nimajo tukaj nobenega zasluzka in iščejo dela in zasluzka na vseh vetrovih, v Franciji, Romuniji, v Nemški Avstriji, na Trbižu itd. Letina je tudi slaba, tako da kmeta navdaja strah, kaj bo čez zimo. *Občinar.*

Livek.

Tudi naši mali občini gre za obstoje; priključiti so jo hoteli h Kobaridu, a občinarji se temu upravičeno protivijo. Opravila na občini bi bila združena s previsokimi stroški in zamudo časa. Da bi se ohranila samostojnost livške občine, obstoji še drug načrt: pridružile naj bi se namreč Livku tri vasi Polava, Čeplesišče in Gabrovica, ki so pod občino Sovod-

nje. Tako bi se naša občina zelo povečala. Tudi velika večina prebivalcev imenovanih vasi je za Livek; napravili so tudi že tozadevno prošnjo. Ali bo iz te moke kaj kruha, je zelo negotovo. — Težko čakamo tudi ceste, ki bi nas spet zvezala s Kobaridom, katero je plaz meseca decembra 1923. pretrgal. Načrt za novo cesto, ki bi pa bila veliko daljša in težavnejša in tudi za potrebe naše občine nepotrebna, je bil že predložen merodajnim oblastvom... Čakamo rešitve. — Dne 22. avgusta smo pozdravili v svoji sredi prevzvišenega nadpastirja, ki je delil naslednjega dne zakrament sv. birme. — Omenim še eno reč, ki je sicer že precej daleč za nami, a ni še zastarana, namreč volitve. Za značajne može je lepo zadoščenje, da so ostali ob tej preizkušnji zvesti v boju za zatirane narodne pravice; obsoditi pa moramo za našo majhno, pristno slovensko občino previsoko število omih, ki so ob tej priliki pokazali svojo lakomiselnost, neznačajnost in koristolovstvo. *Dopisnik.*

Iz Bat.

Letošnje leto je s svojimi uinami zelo udarilo naš okraj. Štirikrat je bila toča, ki je naredila tako škodo, da smo morali žito pokositi. Posejali smo ajdo, a tudi to je toča oklestila. Da bi bila mera zvrhana je 25. t. m. še povodenj pobrala, kar je ostalo po toči. To nesrečo bi lahko odvrnili, če bi se kdo pobrigal za odtok hudournikov kot smo jih imeli pred vojno. Vojaštvo pa je s svojimi cestami zamašilo vse odtok tako, da prestopi voda že ob malem dežju bregove. Vlada in državni poslanci, pozivamo vas, da nam vsaj v tej zadevi pomagate! Letos se bomo komaj mogli preživeti, ker nam je zgnil skoraj ves krompir po kletih, ker je vanje udrila voda. Morali se bomo izseljevati, če bo šlo tako naprej. Naš župan se tudi za svoje občane vse premalo briga. Upamo, da se vrnejo boljši časi. Edino to nam še daje moč pri našem težkem delu.

Pečine.

Kot po sosednih krajih je bil tudi pri nas pretekli četrtek tak dež, kakoršnega še ne pomnimo. Naravno, da je pustil za seboj tudi neljube sledove. Posebno mnogo škode je naredil po njivah in cestah. Našo cesto proti Slap-u, katera je vsled neprestane vožnje lesa že prej bila potrebna popravila, je sedaj voda tako skopala, da je res skoraj nerabna. Treba bo temeljitega popravila. — Letina je pri nas letos srednja. Toča nam je res še dobro prizanašala, a ti neprestani nalivi so povzročili, da je le slab pridelek. Žita je bilo malo, a tudi jesenski pridelek je pičel. Zlasti krompirja je malo in je zelo gnil. Ajde tudi ni veliko, ker je ves čas

deževno in mrzlo. Pač pa je sočivje dobro obrodilo, zlasti fižol. Tudi sadja imamo precej. A kaj ko ne vemo kam z njim. Nekateri delajo mošt, drugi sušijo, s slabim pa res ne vemo kam. Druga leta smo napravili iz tega dobro žganje, katero smo prodali, da smo z njim krili dnevne stroške, davke in drugo. Danes tega ni več. Vse naše gospodarstvo je res resno ogroženo. Letine vedno slabše, glavni viri dohodkov so nam odvzeti, sploh vse kaže, da se bližamo težkim časom. — Podraženje kave in sladkorja je tudi naše mamice in gospodinje neprijetno dirnilo. Na blago, ki ga najbolj rabimo in ki ga največ potrebujejo ubožnejši sloji, je povzidan davek, mesto na take stvari, ki jih rabijo bogatini. Nič čuda, ako se naše ženske jeze na ministra; ne godilo bi se mu preveč dobro, ko bi ga dobile v pest.

Iz Idrije.

Katol. del. družba je priredila v soboto in nedeljo novo igro »Poslednji mož«. Spisal jo je Frantiček Svoboda, iz češčine prestavil mestni kapelan Janko Žagar. Malo čudno smo gledali novost: češko igro, ker na nje nismo navajeni. Zato v soboto ni bilo vse zasedeno. Ko so pa ljudje povedali kakó je bilo, so bili za nedeljo vsi sedeži in stojišča v dvorani in gaferiji takoj razprodani in par sto ljudi je odšlo, ker ni bilo več prostora. Zato se je veseloigra še v sredo ponovila. Pisatelj Svoboda je rad dovolil, da se je pokazala njegova umetnina na Slovenskem. Družinski oče tiranizira svojo ženo, sina-dijaka ter obe hčeri. Vtika se v vse stvari, vsaka malenkost mora biti po njegovi trmi, zato vse v hiši silno trpi. Žet pa nazadnje ozdravi očeta, kakor tudi poduča domače, kako lahko naprej mirno in složno žive. Tri dejanja so polna dovtipa in zapletljajev. Da so vsi igralci in igralke bili na svojem mestu dokazuje že dejstvo, da se do sedaj ni še nobena igra trikrat zapored predstavljala v Idriji.

Iz Buhovskega Vrha.

V nedeljo zvečer 6. t. m. je Bog poklical k sebi že tretjega otroka v tem letu, 11letnega Jožka Čufer-ja, najmlajšega iz družine. — Preveliko žrtev zahteva Bog od pridnih starišev, ki so se trudili, da so vzredili svojo družino. Ko so otroci že kolikor toliko dorasli, je v mirno družinsko življenje nemilo posegla kruta smrt. Najprvo je pobrala 17 letno hčerko Cilko. Štirinajst dni kasneje je izdihnila svojo nedolžno dušo njena mlajša sestra 13letna Marija. In sedaj po preteku petih mesecev je šel za njima njun mlajši bratec Joško. — Razžaloščeni družini izrekamo iskreno sožalje!

Cerovščkov gospod

Življenje Valentina Staniča

(Spisal: Joža Lovrenčič)

(Dalje.)

Obvari našo mater zemljo pred sušjo in pred povodnjami! Obvari našo bogato živino pred boleznijo in nesrečo ino naše hrame pred ognjem! — Obvari naše telo pred boleznijo in vsem hudim! Ah, ozdravi pak sebesto našo dušo od strupene bolezni greha! Daj našemu srcu spoznanje in objoanje naših grehov, daj mu pravo in stanovito popljšanje! Daj nam zastopnost ino serčnost pri naših opravilih in delih! Daj nam spoznati, da je človek k delu rojen! — Daj nam Tvoje dobrote in dari zanaprej bolj zastopno, šparovno in s hvaležnim srcem nucati, da se bomo tako tudi zanaprej Tvojega žegna vredni strili. — Oče, otroci prosijo kruha, na duši Taka je bila »Proshnja sa dobro leito, per grosno veliki lakoti v leitu 1817 dershana v' Rozhinju.« prošnja, ki je prevzela vse farane, da so v cerkvi ihteli in se solzili, se bili na prsa in vzdihali iz skesanih, strtih

src: »Bog, odpusti, Bog, prizanesi in usmili se nas!«

In Bog jih je uslišal. Poslal je dneve, ki so vračali njivam in polju in drevju rodovitnost: ni bilo slane in mrzov več, moče je bilo kolikor je bilo prav, in solnca, da se je od dne do dne poznala rast in uspevanje.

In še se je zgodilo, da je cesar prošnjo ročinjskega gospoda uslišal in ukazal, naj se začne takoj kanal-ski most delati. In niso čakali in so res začeli z delom in sto in sto ljudi iz Kanala in Ročinja, iz Bodreža in Avč, iz Plavi in Deskel, iz Anhovega in iz Morskega in še od tu in tam so prišli in dobili delo in zaslužek in si tako pomagali iz najhujšega.

Gospod Valentin je večkrat stopil do Kanala, da bi videl, kako gre delo pri zidanju mosta od rok. Videl je shujšane obraze, a vendar v očeh je sijalo upanje in vera v boljše dni. In delavec za delavcem je pozdravljal gospoda in ta in oni se mu je zahvalil s hvaležno besedo:

»Gospod, če bi ne bilo vas, bi ne bilo dela, bi ne bilo zasluzka. Bog vam plačaj!«

Tudi inžinirji in podjetniki so z vso spoštljivostjo govorili z gospodom

in izražali svoje začudenje in priznanje, kako hitro je dosegel, da morejo zidati most.

»Človek mora biti in čutiti z ljudstvom, pomagati mu mora, kakor ve in more! Mnogo jih je, ki vidijo potrebe, a so gluhi in slepi zanje, ker mislijo samo nase! Revno je naše ljudstvo in gorje bi mu bilo, če bi ne imelo duhovnikov, ki čutijo ž njim in delajo zanj iz ljubezni, kakršne ne pozna svet!«

In kakor so bili gospodje, katerim je ročinjski vikar govoril te in take besede, tuji, so jih odobrvali in blagrovvali narod, ki ima take duhovnike.

»Kakor se je naš narod vzdržal in se izobrazil doslej s pomočjo duhovenstva, tako se bo vzdržal tudi zanaprej in bo dosegel še večje znanje in omiko, če bo hodil po poti, ki mu jo kažemo!« je povdaril ob takih prilikah še gospod Valentin. —

Most v Kanalu je rastele, rastlo je pa tudi vse po poljih in po njivah in prišel je križev teden in ž njim prošnje procesije.

V ranem jutru pondeljka, ko je po drevju, v grmičevju in v zraku vse žrvgoletelo in se veselilo božjega soln-

ca, se je vila iz ročinjske cerkve procesija vkreber nad vasjo k podružnici svetega Petra, drugi dan so molili in peli k podružnici svetega Pavla, tretji dan so pa šli po polju kakor na svetega Marka dan in se je zgodilo, da je gospod med procesijo zapazil v žitnem polju prvi klas in ga je utrgal. Ko so se vrnili v cerkev, je gospod po opravljenih molitvah vstal, stopil na evangelijsko stran oltarja in se obrnil proti ljudstvu, držeč v desnici pšenični klas in je kratko ogovoril vernike:

»Dragi moji farani! Tri dolga leta nas je Bog preizkušal, tri dolga leta smo čutili njegovo šibo, ki je bila sprva pomanjkanje in potem lakota, kakršne ne pomnijo najstarejši izmed nas. Zaslužili smo to šibo, potrebna je bila, da spremislimo in sprevidimo, kako je vse naše življenje, če naše dejanje ino nehanje ničevno, če nam ne pomaga ljubi Bog s svojo dobrotno roko. Spovrnili smo se k njemu, skesali smo se svojih grehov, njemu sklep smo napravili, svoje življenje popljšati ino z darovi, ki nam jih Bog daja, prav ravnanje ino jih k dobremu obračati.

(Dalje pride.)

Iz naših Brd.

Tudi do nas zavednih briških fantov je prišel klic, naj se dvignemo v nedeljo na Sveto Goro. Naša dolžnost je, da pokažemo bratom iz Višnje, da še gori v naših pavske in Gor, da še gori v naših srcih ljubezen do Boga. Pokažimo, da tudi briški fantje ljubimo podedovane svete ideje. Zato se dvignimo v nedeljo čez Sočo, da se zberemo pri Mariji, ki varje naše kraje. Zdramate se tisti, ki še spite, iz vseh sosednjih vasi pridite in skupno pojdemo na goro, ki je sveta nam, kot je bila našim dedom. Na svidenje!

Izpod Stola.

Solsko leto je pričelo 1. oktobra. Po večini se je ta dan vršilo na Kobarškem slovesno klicanje Sv. Du-

ha in sv. maša. Vsi prizadeti stariši so vložili pri vodstvu ljudske šole v Breginju, in ravnotako v bližnjih vaseh, pisмено izjavo, naj se učenci v I. in II. šol. letu poučujejo v slovenščini v dodatnih urah. G. didaktični ravnatelj iz Kobarida se je bajè izjavil, da bo ta pouk dovoljen, — a do danes ni še zanj prav nič poskrbljeno. Upamo, da bodo obljubam prijaznega g. didaktičnega ravnatelja sledila tudi dejanja.

Ker lansko leto niso uvedli italijanskega učnega jezika samo za 1. šol. leto, ampak za celo nižjo skupino, torej za prvi dve ali prvá tri šolska leta, zato hočejo letos vpeljati ital. učni jezik tudi v 3. in 4. šol. letu, in res so ga v Breginju že uvedli za 3. šolsko leto. *Opozovalec.*

DNEVNE VESTI.

„Goriška Straža“ pred sodiščem.

Danes se je pred senatom goriškega okrožnega sodišča začela razprava proti uredniku našega lista, gosp. Poldetu Kemperlu. Naš urednik je obtožen, da je priobčil v velikonočni številki uvodnik »Ne bojte se njih, ki ubijajo telo!« V tem članku so naštejte krivice, ki so se dogodile slovenskemu ljudstvu v Italiji. Za proces vlada v mestu veliko zanimanje. Vrlemu novinarju, ki radi resnice stoji pred sodniki, pošiljamo tople pozdrave!

Naš skerbni varih.

Lepe pergodke nam kažejo zamerki tiga leta. Ker stare reči so tudi nove tistim, katerim so neznane, bomo nekoliko popisovali, kako vikša gosposka skerb ima za nas podložne. V našim mesti ima za naš narvikši gospod, ki jim podprefekt pravijo. So sila perjazen, zastopen, hiter inu serčen možak. Kier oni vojsko pelajo, tam dobro v upanje dajejo. Se pa tudi perpeti, da cajtenge, katero napak postavijo — ta vikši to dobro pogruntati znajo — inu storilo, de se take cajtenge inu njih spisateljji pod terdno stražo postavijo, dokler bo pravica čez nje stekla. V svoji skerbi inu dobri zastopnosti naš gospod narvikši tudi vedo, de se bodo ti gerdostorilci še puntarili inu perve stebre svojbodnosti inu edimosti pobijali. Povedali so že naš narvikši, de bojo tiste cajtenge take inu take besede čez deželno oblast spisale inu so svojim spodaj postavljenim povele dali tiste cajtenge perganjati. Dežela, ki take vikše gosposke, ki bi naprej vedila kaj se bo perpetilo inu v besedah notri zapisalo, nam božja pervidnost ni še do dones dala!

Gospodom dopisnikom.

Uredništvo opozarja gg. dopisnike: Za ponedeljkovo številko »G. Straže« sprejema uredništvo dopise do sobote ob 6. zvečer. Za četrtekovo številko pa do srede ob 6. zvečer. Pozneje došlo gradivo odložimo za naslednjo številko.

Poslanec dr. Besednjak doma.

Poslanec dr. Besednjak se je večeraj vrnil z enomesečnega potovanja in bo ta teden sprejemal naše zaupnike v tajništvu Političnega društva »Edinosti« v Gorici.

Smrtna kosa.

Umril je v pondeljek v sanatoriju usmiljenih bratov v Gorici č. g. Ivan Abram, župnik v Črnem vrhu nad Idrijo. Rojen je bil v Idriji dne 29. decembra 1866 ter služboval kot kaplan v Košani in v Mokronogu. Od novembra 1899 pa je župnikoval v Črnem vrhu. Drugi mesec bi bil praznoval 25letnico svojega bivanja v Črnem vrhu, za kar so se župljani že pripravljali. Bil je zadrugar, kot čebelica priden in preveč deloval v pisarni, hranilnici in gospodarskem društvu. Premalo se je gibal, zato je prežgodaj opešalo srce, jetra, ledvice in želodec. Prepeljali so ga v Črni vrh, kjer je bil danes dopoldne pokopan.

Nov slovenski škof.

Sv. Stolica je imenovala za škofa v Skoplju v Južni Srbiji slovenskega rojaka dr. Ivana Gnidovca, iz družbe oo. lazaristov. Dr. Gnidovec je bil prvi rektor škofijskih zavodov v Št. Vidu nad Ljubljano ter je pred par leti vstopil v red oo. lazaristov.

Za katoliškega nadškofa v Beogradu

je imenovan bivši apostolski administrator v Sremu o. Rafael Rodič. Imenovanje se je izvršilo na podlagi dogovora med sv. Stolico in Srbijo iz l. 1914. To je prvi kat. nadškof v Beogradu.

Ksaver Meško — petdesetletnik.

Dne 28. oktobra poteče petdeset let, odkar je zagledal luč sveta eden največjih in najpriljubljenjših slovenskih pisateljev — Fr. Ksaver Meško. Tudi pri nas na Goriškem so Meškova dela splošno znana in je le malokdo med nami, ki bi ne bil vžival lepote njegovih spisov. Slovenija, zlasti Slovenske gorice, kjer se je rodil, se pripravljajo, da ob tej priliki primerno počaste odličnega kulturnega delavca. Tudi mi se z vso iskrenostjo pridružujemo njegovim častilcem. Želimo, da bi mu po mnogih krivcah in težavah, ki jih je pretrpel, napočili lepši dnevi in bi mu bila dana prilika, da bi še z mnogimi deli svojega globokega duha obogatil našo književnost.

Metrični urad in naše posojilnice.

Ker je že izšla oktobrova številka »Gospodarskega lista«, sporočamo tem potom vsem prizadetim v navodilo:

Metrični urad zahteva od naših posojilnic pristojbino na mere in uteže. V tem oziru se je podpisana »Zveza« obrnila na Metrični urad v Gorici ter tam pojasnila, da ne morejo biti naše posojilnice podvržene ti pristojbini, ker nimajo kot banke in njih podružnice tehtnic za tehtanje zlata in biserov.

Podpisana Zveza je toliko dosegla, da je obljubil Metrični urad v Gorici vprašati pristojno ministrstvo, ali so Kmetijske posojilnice (Casse rurali) podvržene pristojbini na mere in uteže ali ne. Metrični urad je tudi obljubil, da ne bo nadalje iztirjeval pristojbine — v kolikor je niso posojilnice že plačale — toliko časa, dokler ne bo naša Zveza obveščena, kaj je pristojno ministrstvo v tem oziru ukrenilo. — *Zadružna Zveza v Gorici.*

Izum našega rojaka.

Naš rojak Alojzij Martinuzzi je po dolgotrajnih poskusih izumil novo vrsto varstvene priprave za zrakoplove. Priprava se pritrdi na obe krili eroplana, tako da se v slučaju nevarnosti eroplan mirno vzdrži v zraku, med tem ko posebna priprava pri motorju omogoča zrakoplovcem, da se v slučaju požara popolnoma varno spustijo z letala na zemljo. Iznajdba je vzbudila veliko pozornost med strokovnjaki, ker pomenja velik napredek za zrakoplovstvo. G. Martinuzzi je napravil v Rimu pred raznimi vojaškimi strokovnjaki več po-

skusov, ki so se dobro obnesli. Tudi mi smo imeli priliko, da smo dobili vpogled v načrte za novo iznajdbo in upamo, da bo naš rojak imel uspeh. Pripominjamo, da je g. Martinuzzi po očetu doma iz Bilj, njegova mati je pa iz Sv. Lucije.

Smrt narodne delavke.

V Trstu je umrla gospa Karla Poničarjeva, rojena Germekova, znana kot požrtvovalna narodna delavka med tržaškim ženstvom. Časten ji spomin!

Kako se mora raznarodovati?

Znani nemški pravnik dr. Brockhausen opisuje kako se postopa v povojni Evropi z narodnimi manjšinami. Pota, ki vodijo od navidezne, narodno - edinstvene države, do resnične narodne države, so povsod ista. Najprej je treba spremeniti zunanjo obliko: narodna imena krajev, gora in rek se prename; statistične podatke se tako izpremeni, da zgube svojo zanesljivost; upelje se državni jezik, in se pri tem ne ozira na potrebe narodnih manjšin. Vsporedno s tem je treba večino obsipati z materialnimi dobrinami in kjerkoli mogoče zapostavljati manjšino. Tretji in zadnji udarec je namenjen duši naroda. Vsak tujerodni element se mora raznaroditi; telo naj živi, a duha je treba spremeniti. Otrok se ne poučuje v materinščini, vliva se mu v glavo tuja zgodovina, opisujejo se mu tuji heroji in pesniki, vživetni se mora v tujo miselnost; domačo zgodovino je treba ali odstraniti ali ji vzeti narodnega duha. Kultura narodne manjšine se tlači, kaj še le ne guje! Davčna politika stremi za tem, da se dajatve tujerodcev porabi za kulturne potrebe večinskega naroda v državi. Socialna politika razlaščuje in tira manjšino v bedo ne, da bi večinski narod imel kaj haska od tega. Iz tega orisa se vidi, da ima učnjak zelo bistro oko za razmere, ki vladajo danes v Evropi.

Preložite uradne dneve.

Videmski Tehnični urad je otvoril v Gorici (ulica Brigata Pavia 38) poseben oddelek, ki uraduje le ob četrkih in nedeljah od 9.—10. ure. Ta čas ni primeren. Nedelja ni uradni dan. Naši ljudje se pritožujejo, da je urad prereditelj odprt in da ne morejo zlahko opraviti svojih zadev pri njem. Prosimo, da se uradni dan preštavi z nedelje na delavnik in da se uradne ure pomnože!

Število prebivalcev v Gorici.

Po zadnjem ljudskem štetju iz l. 1921 šteje naše mesto 30.386 prebivalcev; od teh jih pa biva v Gorici le 28.154. Koliko je med tem Slovencev ni povedano. Navada pa je v vseh modernih državah, da se naznači tudi, koliko prebivalcev pripada tej ali oni narodnosti. Smo torej ali v nemoderni državi, ali pa se skrivajo za tem gotovi vzroki.

Berilo za ljudske šole odobreno

Založništvo »La Editoriale Libreria« v Trstu nam sporoča, da je »Berilo« za tretje in peto šolsko leto, ki ga je izdala zgoraj imenovana tvrdka, odobreno od naučnega ministrstva. Vporaba »Berila« v slovenskih ljudskih šolah je dovoljena. Obe knjigi ima v prodaji prodajalna Kat. Tis. društva v Gorici (Montova hiša). Šolska vodstva dobe običajni popust. Čitanki »Na deželi« za drugi in tretji razred slovenskih ljudskih šol, ki jih je priredil Pasqualis, so tudi ravnostam na razpolago.

Nasilje zopet divjá.

V mestu Piačenci so ponoči vdrli »neznani mladeniči« v stanovanje vojnega invalida Herkula Lertua. Lertua je bil ena vodilnih osebnosti one struje, ki se je odcepila od fašizma, trdeč, da je fašizem postal gnil in škodljiv domovini. Neznanci so Lertuo dobili spečega v postelji. Navalili so z gorjačami nanj in ga začeli pretepati. Nesrečnež se je v polspanju branil, a zločinci so mu z gorjačami izbili levo oko in mu razbili

lobanjo. Umirajočemu fantu je pri-skočil na pomoč tovariš, ki je spal v sosednji sobi. Vendar Lertua ni mogel izgovoriti niti besede več, ker ga je v grlu dušila kri. Črez pol ure je izdahnil. Tovariši umorjene žrtve trdijo, da so bili neznani mladeniči odlični fašisti. V mestu vlada silno razburjenje. Sedež fašja stražijo pred množico karabinijerji, po ulicah drvijo tovorni avti z oddelki stražnikov. Spopadov do sedaj ni bilo. Ob mrtvaškem odru stražijo invalidi, ki ne pustijo nobenega fašista v hišo.

Delavske strokovne organizacije so se zvezale.

Velike italijanske strokovne organizacije so v teh dneh, ko hrumi nasilje nad delavci, sklenile, da se bodo skupno branile. Zavezna pogodba določa: 1. skupno bomo branili svobodo delavskih organizacij; 2. skupno bomo nastopali pri mezdah gibanjih. Ta delavski obrambni blok so stvorile sledeče vodilne zveze: Glavna zveza dela (socialistična 720 tisoč članov); Osrednja zveza italijanskih delavcev (krščanska, 380 tisoč članov); Zveza delavskih sindikatov (republikanska, 60 tisoč članov), in več manjših strokovnih zvez. Komunisti so delavskemu bloku nanovedali boj, češ da pomaga — kapitalistom! Vse kar ne pleše tako, kot komunistični prvaki godejo, — je buržujsko! Mi pozdravljamo delavski strokovni blok, ker to je prava pot: Vsaka delavska skupina naj ohrani svoje mišljenje in ideje, — vse skupaj pa naj se združene borijo za vsakdanji kruh delavstva!

„Goriški godbeni krožek“

se udeležijo fantovskega romanja na Sv. Goro, kjer bo v cerkvi sviral primerne nabožne pesmi ter tudi zunaj cerkve nudi primerne glasbenega užitka. Ker pa se krožek vzdržuje le z dobrodelnostjo in darovi ter si godbeniki poleg težkih godal ne morejo nositi s seboj živeža, se bodo v ta namen pobirali prostovoljni prispevki, ki bodo služili v pomoč in pokrepilo.

Po širokem svetu.

Slovensko slavje v Nemčiji.

Dne 28. septembra se je v Gladbecku na Westfalskem zbralo 20 slovenskih delavskih društev na proslavo 15. letnice slovenskega katoliškega društva sv. Barbare. Jugoslovanski konzulat v Düsseldorfu je bil zastopan po gospodu konzulu dr. Barletu in gospodu Tučiču. Dekleta, dečki, Orlice so nastopali z deklamacijami, s petjem in drugimi prireditvami. Posebno lep je bil spreved, ki je napravil globok vtis na tukajšnje Nemce. Jugoslovanska vlada je poslala zborovalcem sledeče pozdravno pismo: Dragi rojaki! Ob priliki proslave 15-letnice Vašega društva sv. Barbare Vam kot minister jugoslov. kr. vlade v imenu svojem in svojih tovarišev kličem: Bog Vas živi! Ne pozabite na svojo domovino, kjer Vam je tekla zibelka, ki Vam ni mogla dati kruha in ste morali, dasi s težkim srcem, v tujino, da preživljate sebe in svojo družino. Naša naloga je, da ustvarimo v domovini take gospodarske pogoje, da bodo Vaši sinovi živeli lahko na svoji zemlji. Vi ste, dasi v tujini, ohranili vzore in načela, ki ste jih prejeli v domači hiši. Jubilej, ki ga obhajate, naj Vas utrdi v tem. — Želim Vam, da bi vzklike v domovini naši take gospodarske prilike, da bi se mogli v njej skoraj vsi veselo sniti. Vsem udeležencem na proslavi Vašega društvenega jubileja prijateljske pozdrave! — Minister poljedelstva in vodá: *dr. Kulovec*, l. r.

Motorno kolo v službi misijonov.

Pater Rimpli piše iz Asahuna (Afrika) vrhovni voditeljici Družbe sv. Petra Klaverja: »Z nepričakovano dragocenim darilom ste mi napravili silno veliko presenečenje. Tudi prem. gospod škof je bil radostno presenečen, ko sem mu sporočil, da ste mi Vi v svoji veliki dobrotljivosti obljubili motorno kolo. Zelo sem Vam hv-

ležen za ta dragocen in prekorišten dar v svojem imenu, kot v imenu tukajšnjih kristijanov in paganov. Motor je prišel nepoškodovan in deluje dobro. S kolesom mi bo mogoče mnogo več misijonskega dela opraviti, saj so nekatere misijonske postaje 20—30 km vsaksebi; koliko se s tem časa izgubi in misijonar utruji. Tudi prevz. gospodu škofu ste s tem darom pomagali iz velike zadrege. Nenadoma sta mu zbolela dva misijonarja, ki sta po zdravnikovem nalogu morala takoj v Evropo. Bilo mu je, kot da mu je padel velik kamen od srca, ko je zvedel novico, da je vrhovna voditeljica Klaverjeve Družbe podarila za misijon Togo motorno kolo. Takoj mi je izročil veliko pokrajino Tsevje, češ, z motorjem bom mogel oskrbovati tudi to pokrajino, dokler se ne dobe novi misijonarji. Zato še enkrat: Bog plačaj tisočkrat! — Koliko misijonarjev bi potrebovalo tako motorno kolo! Darove hvaležno sprejema Družba sv. Petra Klaverja, Roma, (23) Via dell'Olmata 16.

Živa vera v Rusiji.

Ruski boljševiki napenjajo vse sile, da bi zatrli vero v ruskem ljudstvu. V Moskvi je o veliki noči govoril naučni minister Lunačarski pred veliko množico o veri. Sramotil in zasmehoval je krščanstvo in ob koncu je zavpil: »Je kdo med vami, ki bi dvomil o teh znanstvenih dokazih? Ni Boga, ni Kristusa, ni duše, ni vere, samo tvar je, ki se vedno spreminja! To je prava veda, vse drugo je farška sleparija!« Izmed množice se dvigne glas, bil je star pravoslaven svečenik, ki je hotel spregovoriti eno samo besedo. Stopil je na govorniški oder in počasi in slovesno rekel ljudstvu: »Bratje, Hristos voskres-e!« (Bratje, Kristus je vstal!) In vsa množica je zaklicala na ves glas: »V istini vos-kres-e!« — Tako pripoveduje francoski pisatelj D'Herbigny, ki je prepotoval sovjetsko Rusijo.

Posetnice.

Neki ameriški bogataš, ki ni imel ravno nujnih poslov, si je kratil čas z zbiranjem posetnic. Kakor znano je na vsaki posetnici zapisan poleg imena tudi poklic. V njegovi zbirki se nahaja par zanimivih izvodov n. pr.: »Charles Müller, nemški prirojalec jopičev z umetno podlogo.« Zanimivejša je ta-le: »Miss Maud Buxvell, dedinja.« To je vsakakor zavidanja vreden poklic. Imponira tudi ta-le: »James Fred O'Kleen, čistilec čevljev v Bristol-hotelu.« Samozavest odseva z vizitke z naslovom »Sam Jonathan Keeps, črnc in zasebnik.« Pomirjevalno vpliva posetnica tovarnarja Riharda Mellona, ki ima pripisano v kotu »v vseh državah postavno zavarovana.« Nekaj izrednega pa je v tej: »Arhibold Doile, pisatelj življenjepisov.« In v resnici je ta mož pisal življenjepise od 1 dolarja dalje po kakovosti. Ponujal je življenjepise slavnih mož; lahko si tudi pri njem naročil življe-

njepis, ki ga je izvršil tekom ene ure; kot fotograf na semnju. Zaslužil pa je ta novodobni »obrniki« 10 do 12 dolarjev dnevno. Kaj takega je pa seveda le v Ameriki možno.

Žalosten konec drznega vlomilca.

V noči med 27. in 28. septembrom so vdrli neznani vlomilci v Mariboru v neko zasebno stanovanje. Za zločinci ni bilo sprva nikakega sledu. Končno se je policiji le posrečilo, da je zločinsko tolpo izsledila. Največji sum je letel na pred kratkim iz ječe izpuščenega Henrika Šraja. Po zaslišanju ga je stražnik zvezanega odpeljal s policijskega komisarijata v zapore. Komaj stopijo iz poslopja, se zločinec iztrže in pobegne v bližnjo hišo in skozi stanovanje v drugo ulico. Medpotoma se razveže in se skriva v neko šupo. A zasledovalci so mu bili že za petami. Ko vidi, da nima več izhoda, spleza po bliskovo na streho in beži po strehah dalje. Kar mu zastavi beg široka ulica med hišami. Brez pomišljanja skoči raz streho in se ujame za električno žico. A komaj se je dotakne, obvisi na njej mrtev, ker ga je močan tok usmrtil. Šele s pomočjo ognjegascev so spravili počrnelo truplo z višine in je pokopali.

Valuta.

Dne 9. oktobra si dobil:	
za 100 franc. frankov	120.— do 120.75 Lir
za 100 belg. frankov	110.— do 112.— Lir
za 100 švic. frankov	442.— do 445.— Lir
za 100 češ.-slov. kron	68.30 do 68.80 Lir
za 100 dinarjev	33.35 do 33.60 Lir
za 1 šterling	103.— do 103.30 Lir
za 1 dolar	23.05 do 23.20 Lir
za 1 zlato marko	5.45 do 5.55 Lir
za 100 avst. kron	0.0320 do 0.0330 cent.

Beneške obligacije.

Dne 9. oktobra: Srednji kurs L. 82.92, v Trstu —.—; v Milanu 83.—, v Rimu 82.60 L.

Ljudska posojilnica v Mirnu

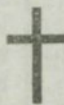
bo imela svoj redni občni zbor dne 26. oktobra t. l. ob 3 uri popoldne v svoji pisarni s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
  2. Odobritev računa za leto 1923.
  3. Volitev načelstva in nadzorstva.
  4. Slučajnosti.
- K udeležbi vabi ODBOR.

RABIM takoj dobrega žagarja in pomočnika, ki bi se razumel nekoliko na električno napravo. Plačilo po dogovoru. Valentin Valentinčič. Podbrdo 27.

IŠČEM DOBREGA OGLARJA za žganje oglja. Oglašaj naj se pri Valentinu Švara na Gorjanskem št. 96. p. Komen.

Fotograf Anton Jerkič posluje na CORSU VERDI 36 (prej Via Giardino). —

Vsemogočnemu je v njegovi neskončni Previdnosti dopadlo poklicati k sebi svojega zvestega služabnika, prečastitega gospoda

Ivana Abram,

župnika v Črnem vrhu nad Idrijo, knezonadškofijskega duhovnega svetnika, načelnika »Kmetске posojilnice« v Črnem vrhu itd.,

ki je pokrepčan za večnost s sv. zakramenti v sanatoriju sv. Justa v Gorici sinoči ob 7^h 30 minut izdihnil svojo blago dušo. Blagega pokojnika, ki je umrl ob 25 letnici svojega župnikovanja v Črnem vrhu, priporočamo v pobožno molitev.

Pogreb se bo vršil v četrtek, dne 9. oktobra dopoldne ob 9^h v Črnem vrhu.

Gorica - Črni vrh, dne 7. oktobra 1924.

Filip Kavčič,
kaplan

UMETNA GNOJILA: Tomaževo žlindro in kalijevo sol oddaja Kmetijsko društvo v Vipavi.

ABADIE?

Evo vam
Abadie!
Najizvrstnejši
cigaretni papir

Anton Koren

Gorica, Via Carducci 4

Velika zaloga: šip, porcelana, stakla, namiznega orodja, okvirjev in sploh vseh v to stroko spadajočih predmetov. - Ravnokar je došlo razno blago češkega izdelka.

Na debelo in drobno!

ZAVOD sprejme hlapca. Več se izve pri upravi našega lista.

SESALKA (pumpa) za vino in vinska posoda od 6 do 7 hl je na prodaj. Kupec lahko plača v denarju ali vinu. Oglasiti se v gostilni Droč, Via Silvio Pellico.

Naš zobozdravnik
doktor Lojz Kraigher

specialist za bolezni v ustih in na zobeh, sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila

v GORICI - na Travniku 20.

Zdravnik

dr. RADO SFILIGOJ

se je preselil

na Travnik št. 5, 1.

(nasproti lekarne).

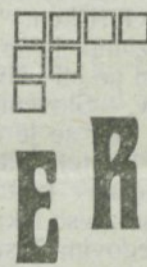
Prva slovenska tvrdka

JOSIP KERŠEVANI

Gorica, Piazza Duomo št. 9 (desno)

priporoča svojo trgovino najizvrstnejših šivalnih strojev iz svetovno znane nemške tovarne »MUNDLOS«, dvokoles znamke orig. »KOLUMBIA«, belgijskih pušk ter vse k temu spadajoče predmete.

Brezplačen poduk v umetnem vezenju, šivanju in krpanju. Lastna mehanična delavnica in popravilavnica Piazza Duomo 5 (vogal ulica Rabatta).

ozdravljena

z najnovejšim pasom BROOCK

Mirodilnica in dišavnica

E. Grapulin-Gorica

naspr. ljudskemu vrtu, Corso Verdi 27.

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica
CORSO VERDI 32 - - (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenchart & Raymann, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega suknja.
Blago solidno! Cene zmerne!

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso Verdi »Trgovski Dom«

Telefon št. 50 — Brzjavni naslov: Ljubljanska banka

Delniška glavnica in rezerve:	CENTRALA	Rezerva S H S
Din. 50,000.000	LJUBLJANA	Din. 10,000.000

Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantneje